

Seminarska naloga – ogledalo informacijske pismenosti



Seminar Paper – Mirror of Information Literacy



Irena Brilej

Izvleček

V prispevku je predstavljen primer vpeljevanja nekaterih elementov formativnega spremljanja pri izvajanju knjižničnega informacijskega znanja v okviru obveznih izbirnih vsebin. Učna ura je bila izvedena v drugem letniku na temo poznavanja in ponavljanja pravil pisanja seminarske naloge. Čeprav se dijaki z osnovami izdelovanja seminarske naloge seznanijo že v prvem letniku, je bila pri izpolnjevanju delovnega lista potrebna občasna dodatna razlaga, še posebej za razumevanje citiranja in navajanja virov. Oboje dijaki sicer uporabljajo, a ne vedno dosledno in dostikrat tudi pomanjkljivo, zato se je ideja ponovitve izdelave seminarske naloge izkazala za smiselno in uporabno. Avtorica na koncu prispevka poda kratko refleksijo o uporabi formativnega spremljanja pri izvedeni uri.

Ključne besede:

knjižnično informacijsko znanje, seminarska naloga, formativno spremljanje

UDK 027.8:37.091.26

Key words:

library and information knowledge, seminar paper, formative assessment

Abstract

This paper presents an example of introducing certain elements of formative assessment into the implementation of library and information knowledge under compulsory elective subjects. The lesson was carried out in the second year on the topic of the knowledge and revision of rules for writing a seminar paper. Even though secondary school students are acquainted with the basics of drafting a seminar paper in the first year, they occasionally needed an additional explanation when filling out the worksheet, especially with regard to the quoting and citing of sources. Both are used by secondary school students, but not always consistently and often insufficiently, which is why the idea to revise the drafting of a seminar paper turned out to be sensible and useful. In the conclusion the author briefly reflects on the use of formative assessment in the implemented lesson.

UVOD

Z izrazom formativno spremljanje sem se prvič seznanila avgusta 2014 na študijskem srečanju, ki je bilo namenjeno spoznavanju elementov formativnega spremljanja in predstavitvi njegovih pozitivnih učinkov. Raziskave so namreč potrdile, da formativno spremljanje prispeva k večji kakovosti učenja in poučevanja ter k boljšim učnim dosežkom. Odločila sem se, da pri izvajanju ur knjižničnega informacijskega znanja tudi sama preizkusim učinkovitost posameznih orodij formativnega spremljanja.

NASTANEK URE

Ideja: Seminarska naloga je ogledalo informacijske pismenosti posameznika in je tudi izdelek, ki zahteva upoštevanje določenih pravil, sledenje dogovorjenim postopkom ter znanje rabe informacijske tehnologije. Z navodili za izdelavo seminarske naloge dijake seznanimo v prvem letniku, a temu namenimo le eno šolsko uro, zato sem želela v drugem letniku izpeljati še eno uro na isto učno temo, vendar tokrat z namenom utrjevanja predelane snovi.

Načrtovanje: V dogovoru z razredničarko izbranega razreda smo KIZ izpeljali med njihovo razredno uro. Da sem potek učne ure lažje načrtovala, sem pred izvedbo preverila, pri katerem predmetu so dijaki že morali izdelati seminarsko nalogo. Tako je učni proces potekal na konkretnem primeru.

Način izvedbe KIZ: Ura je bila izpeljana v okviru ur obveznih izbirnih vsebin.

Knjižnično informacijsko znanje

Tematski sklop: Elementi seminarske naloge – utrjevanje predelane snovi.

Vsebina: Znanstveni aparat seminarske naloge, citiranje in navajanje virov, plagiat, avtorske pravice, vrednotenje spletnih strani.

Splošni cilji

Dijaki:

- dijaki razumejo pomen in namen citiranja ter navajanja virov,

- uporabljajo šolska navodila za izdelavo seminarske naloge.

Specifični cilj

Dijaki znajo viire potrebi primerno izbrati, samostojno uporabiti in navajati.

Operativni cilji

Dijaki:

- obnovijo znanje izdelave seminarske naloge,
- preverijo pravilnost rabe znanstvenega aparata v svoji seminarski nalogi,
- samostojno izdelajo kriterije za vrednotenje spletnih strani,
- dosledno navedejo raznovrstno literaturo na obravnavano temo,
- upoštevajo navodila za izdelavo pisnih nalog in upoštevajo avtorske pravice.

ELEMENTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

V izvedeni uri je bil poudarek na samovrednotenju znanja in procesa dela dijakov, ker takšna aktivnost omogoča samokritičen vpogled na naučeno, na razumevanje vsebine in na pomanjkljivosti v znanju. V ta namen sem izdelala obrazec za preverjanje uspešnosti izdelovanja seminarske naloge (priloga 2), s pomočjo katerega so dijaki lahko ocenjevali, kako dobro že znajo izdelati seminarsko nalogo in v katerih delih bi jo lahko še izboljšali.

SAMOVREDNOTENJE

V priročniku za Formativno spremljanje v podporo učenju (2016) je samovrednotenje opredeljeno kot zmožnost realne presoje lastne uspešnosti, pri čemer dijaki samostojno sprejemajo odločitve o:

- tem, v kolikšni meri so dosegli namene učenja,
- kakovosti njihovega načina učenja,
- nadaljnjih korakov, ki so potrebni za doseganje njihovih ciljev,
- spremembah v načinu učenja, ki jih bodo naredili.

Uro sem začela z elementom **nameni** učenja in **kriteriji uspešnosti** (priloga 1), kar se je



Seminarska naloga je ogledalo informacijske pismenosti posameznika in je tudi izdelek, ki zahteva upoštevanje določenih pravil, sledenje dogovorjenim postopkom ter znanje rabe informacijske tehnologije.

izkazalo za učinkovito, saj s tem ko dijaki sami razmišljajo, zakaj se učijo, in sami določajo kriterije, kdaj bodo uspešni, snov osmislijo in jo povezujejo z uporabnostjo. Ta element se nadaljuje in nadgradi v skupinskem delu, kjer dijaki sami določajo kriterije za vrednotenje spletnih strani.

Pri spoznavanju elementov formativnega spremljanja sem ugotovila, da se med seboj prepletajo in da jih je smiselno povezovati, saj tako dosežemo večjo uspešnost.

PRIČAKOVANI REZULTATI

Ker so dijaki pri predmetu informatika že izdelali seminarsko nalogo po šolskih navodilih, je bilo pričakovati, da jim bo vsebina poznana, vendar pa je bila potrebna dodatna razlaga, da so razumeli pomen in načine tako citiranja kot navajanja virov. Oboje sicer uporabljajo, a ne vedno dosledno in dostikrat tudi pomanjkljivo.

Didaktični pristopi:

- Aktivne oblike poučevanja in učenja: razlaga, pogovor, pojasnjevanje, delo z besedilom, individualno delo, uporaba spleta;
- aktivnosti dijakov: reševanje delovnega lista, skupinsko delo.

Potek učnega procesa

Letnik: 2. letnik

Trajanje: 1 pedagoška ura

UVODNI DEL

V uvodu sem dijakom pojasnila, da bomo v uri, namenjeni ponovitvi pravil izdelave seminarske naloge, uporabili tudi elemente formativnega spremljanja, ter jih seznanila, kaj to pomeni za njih. Predstavila sem jim konkretni učni cilj in vsebino iz učnega načrta KIZ ter jih poprosila, da na delovni list zapišejo, kaj bi morali znati, upoštevati, razumeti, vedeti, spoštovati, da bodo uspešno dosegli zastavljeni cilj.

OSREDNJI DEL

S pomočjo uvodne motivacije smo skupaj na tablo zapisali, kaj pomeni izraz informacijska pismenost, pri čemer so soglašali, da

je ta ključna za uspešno izdelavo seminarske naloge. Ogledali smo si kratek film o plagiatstvu, ki je odprl razmišljanje in debato o avtorskih pravicah. Opažam, da dijaki težko razumejo ali pa sprejmejo dejstvo, da je treba vse, kar je prepisano iz različnih virov, tudi ustrezno citirati in ne samo navesti virov. Delovni list, na katerem so bile naloge različnega tipa (obkroževanje, dopolnjevanje, popravljanje, vprašanja odprtega tipa), so reševali samostojno, vsako nalogo pa smo skupaj pregledali in razreševali sprotna vprašanja.

ZAKLJUČNI DEL

Izkazalo se je, da je bila ena ura KIZ v prvem letniku premalo, da bi se snov utrdila, dijaki so obravnavano vsebino sicer poznali, ko pa sem jih povprašala bolj podrobno, niso bili vedno čisto prepričani, da res vse znajo in vedo, zato smo sproti še kaj ponovno ali dodatno pojasnili. Predvidenega časa za izvedbo skupinskega dela je tako ostalo premalo, zato sem jih ob koncu ure prosila še, da podajo vtise z ure, izvedbo skupinskega dela pa načrtujemo za naslednje srečanje.

VREDNOTENJE IZVEDENE URE

Ura je bila uspešno izpeljana, iz evalvacije dijakov je bilo razbrati, da so bili zadovoljni, vseč jim je bilo aktivno sodelovanje, smiselna se jim je zdela ponovitev znanj v zvezi z izdelavo seminarske naloge ter citiranja in navajanja virov. Nekaterim je bila tudi vseč ideja skupinskega dela, ki pa nam ga, žal, ni uspelo izpeljati. Zato bom v prihodnjih izvedbah formativnega spremljanja učni proces načrtovala tako, da bo obravnava iste teme obsegala dve šolski uri in da bodo v njem dijaki še aktivnejši.

POTREBNI POGOJI ZA IZVEDBO URE, ZAZNANI PROBLEMI

Za izvedbo ure sem uporabila računalnik, projektor za predvajanje spletnega videoposnetka in predstavitev v PowerPointu, delovne liste za dijake, navadno tablo, plakate in pisala za skupinsko delo. Problem, ki sem ga zaznala med

pripravo in še posebej pri izvedbi ure formativnega spremljanja, je organizacijske narave. Menim, da umeščanje elementov formativnega spremljanja v pouk samo po sebi pravzaprav ni

novost, zahteva pa malce drugačen in celovit pristop k poučevanju, kar pomeni osredotočiti se na večjo aktivnost in sodelovanje dijakov v učnem procesu. ●

Vir

FORMATIVNO spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce (2016). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.



IRENA BRILEJ, univ. dipl. bibliotekarka, knjižničarka na Gimnaziji Poljane
Naslov: Gimnazija Poljane, Strossmayerjeva ulica 1, 1000 Ljubljana
E-naslov: irena.brilej@guest.arnes.si

PRILOGA 1: Kriteriji uspešnosti

UČNI CILJ¹

Dijaki/dijakinje: **znajo vire potrebi primerno izbrati, samostojno uporabiti in navajati.**

Učim se:

- izdelati seminarsko nalogo
- citirati in navajati vire

Uspešen/Uspešna sem, ko:

¹ Učni cilj je povzet iz učnega načrta KIZ, str. 13.
Kurikul Knjižnično informacijsko znanje [online]. 2008. Dostopno na: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/un_gimnazija/k_knjizn_inf_znanje_gimn.pdf (12. 11. 2016).



PRILOGA 2: Delovni list za samostojno učenje

S pomočjo spodnjega obrazca oceni, ali si pri izdelavi seminarske naloge pri informatiki v posameznih fazah dela upošteval/-a uporabo vseh elementov seminarske naloge.

OBRAZEC ZA PREVERJANJE USPEŠNOSTI IZDELOVANJA SEMINARSKE NALOGE

Faze dela		DA	NE	Imam vprašanje
Pri-prava	iskanje literature			
	osnutek naloge (poglavja in podpoglavja)			
Pisanje	kritična analiza literature			
	uvod			
	osrednji del s poglavji			
	zaključek			
Urejanje	naslovnica			
	izvleček s ključnimi besedami			
	kazalo			
	glava (sproti naslov)			
	opombe			
	citiranje virov			
	navajanje virov			

PRILOGA 3: Vtisi dijakov

VTISI Z URE

Imel/-a sem prostor za	😊	☹️	Pripomba, pohvala, pomislek
razmišljanje			
argumentiranje			
ocenjevanje svojega dela			
aktivno sodelovanje v skupini			
nadgradnjo znanja			

Všeč mi je bilo:

Ni mi bilo všeč:

Bi dodal/-a še kaj?

PRILOGA 4: Priprava na uro

PRIPRAVA NA IZVEDBO UČNE URE OIV-KIZ Z ELEMENTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

Razred	2H	Datum izvedbe	18. nov. 2016
UČNA TEMA	Seminarska naloga		
UČNA ENOTA	ELEMENTI SEMINARSKE NALOGE - PONOVI TEV		
VSEBINA	Znanstveni aparat, plagiat, avtorske pravice, citiranje in navajanje virov, vrednotenje spletnih strani		
UČNI CILJI	Dijaki: obnovijo znanje izdelave seminarske naloge, znajo vire potrebi primerno izbrati, jih samostojno uporabiti in navajati po šolskih navodilih.		
PRIČAKOVANI DOSEŽKI	Dijaki: razumejo pomen in namen citiranja ter navajanja virov, samostojno izdelajo kriterije za vrednotenje spletnih strani, dosledno uporabljajo šolska navodila za izdelavo seminarske naloge.		
UČNE OBLIKE	UČNE METODE		
samostojno delo delo v skupini	pogovor pojasnjevanje razlaga delo z besedilom		
UČNA SREDSTVA	AKTIVNOSTI DIJAKOV		
delovni list računalnik in projektor tabla	reševanje delovnega lista skupinsko delo		
ELEMENTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA	samovrednotenje namen učenja in kriteriji uspešnosti		